

TREBALL FI DE MÀSTER

Màster Universitari de Psicopedagogia

Curs acadèmic 2017-18

Disseny d'una proposta d'intervenció per a millorar la relació de col·laboració família-escola

Realitzat per Andrea Carcelén Ferrero

Tutoritzat per Natasha Baqués

18 de maig de 2018

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

c. Císter, 34
08022 Barcelona
www.blanquerna.edu

RESUM

Actualment, s'han multiplicat les possibilitats d'accés al coneixement, a causa de factors de transformació del marc social, com són el gran dinamisme en els canvis tecnològics i científics, entre d'altres. No obstant, alhora es posa en manifest la insuficiència del sistema educatiu formal obligatori per a satisfer les necessitats educatives i formatives de la ciutadania del present. És per això, que per afrontar les necessitats emergents, s'aposta com a mesura innovadora, crear vincles, establir connexions i una bona comunicació amb tots els agents educatius. D'aquesta manera, cal una comunitat preparada on l'escola i la família tinguin predisposició a treballar per un mateix objectiu: oferir una resposta de qualitat a la diversitat, desenvolupar les competències i capacitats que trobem a l'aula i vetllar per les necessitats de cadascun dels infants. És per això, que aquest estudi presenta un anàlisi del model de relació i participació familiar en una escola de l'àrea metropolitana de Barcelona, a partir d'un focus group realitzat a l'equip de coordinació i d'un qüestionari dissenyat per a les famílies del centre. A partir dels resultats obtinguts s'han detectat les necessitats i s'ha creat un pla d'intervenció destinat a les famílies i als mestres del nostre context, amb la finalitat de promoure una relació de col·laboració entre la família i l'escola, i per tal d'afavorir l'atenció a la diversitat i esdevenir una millora del procés d'ensenyament-aprenentatge significatiu i enriquidor pel nostre alumnat.

Paraules clau: Comunitats d'aprenentatge. Atenció a la diversitat. Col·laboració família-escola. Èxit escolar.

ABSTRACT

Currently, we have increased the possibilities of access to knowledge. Due to changes in the social framework, and the great dynamism in technological and scientific fields, among others. However, at the same time it reveals the inadequacy of the formal educational system which is required to meet the training and educational needs of the citizens of today's ever changing world. For this precise reason, to meet emerging needs, you need to be innovative, create links, establish connections and maintain good communication with all educational agents. In this way, there should be a community based on the school and the family having a willingness to work for the same goal: providing a quality response to diversity, developing the skills and capabilities that we find in the classroom and ensuring the needs of each and every child. Therefore, this study presents an analysis of the model of relationship and family participation in a specific context, from a focus group made to the coordination team and of a questionnaire designed for the families at the centre. Based on the obtained results, the needs have been detected and a plan has been created for the intervention of families and teachers in our context, in order to promote a relationship of collaboration between the family and the school. As well as, to encourage attention to diversity and an improvement of a meaningful and rewarding teaching-learning process for our students.

Keywords: Learning communities. Attention to diversity. Inclusive education. Family-school collaboration. Educational success.

INTRODUCCIÓ

L'escola és una comunitat i les situacions que hi tenen lloc són el reflex de què passa a la societat. L'escola s'ha d'adaptar a les necessitats presents de la societat i ha de preparar als infants i joves perquè se sàpiguen adaptar a les situacions futures que vagin sorgint. És per això que és fonamental acceptar que el creixement humà té ritmes diferents i que cadascú té el seu temps per a assolir uns aprenentatges. Tot això, encara és més complex, quan el món està ple d'estímuls i hi ha diversitat de maneres d'aprendre. Podem afirmar que l'educació no és un producte estàndard, sinó que és un procés personalitzat. Aquest és el referent de l'èxit de l'educació (Comellas, 2009).

Al segle XXI, és especialment rellevant que ens regim per una nova mirada estratègica respecte a l'atenció a la diversitat. Tal com presenta Essomba (2003), els nostres principals objectius educatius han de ser: d'una banda, oferir atenció educativa de qualitat a tots i cadascun dels alumnes i, d'altra banda, buscar de quina manera ho podem fer, ja que hem d'incidir en la creació d'entorns que afavoreixin la satisfacció de necessitats educatives i de desenvolupament de tothom.

A causa de factors de transformació del marc social, com ara el gran dinamisme en els canvis tecnològics, científics, entre d'altres, es multipliquen les possibilitats d'accés al coneixement, no obstant es posa en manifest la insuficiència del sistema educatiu formal obligatori per a satisfer les necessitats educatives i formatives de la ciutadania del present (Essomba, 2003).

Davant de les evidències dels autors esmentats prèviament, i per tal d'afrontar les noves necessitats emergents, s'aposta com una possible mesura innovadora a l'escola, crear vincles, establir connexions i una bona comunicació amb tots els agents educatius, en aquest cas, més concretament entre l'escola i la família (Bolívar, 2006).

L'escola i la família són dos contextos, els quals des de diferents punts de vista veuen la realitat de l'infant i són una gran influència per al desenvolupament d'aquests (Ordóñez, 2005). És per això que cal una comunitat preparada on l'escola i la família tinguin predisposició a treballar per un mateix objectiu: oferir una resposta de qualitat a la diversitat, desenvolupar les competències i capacitats que trobem a l'aula i vetllar per les necessitats de cadascun dels infants o joves.

És per això, que aquest projecte es planteja com a una proposta d'acció educativa, amb la finalitat de promoure una relació de col·laboració entre la família i l'escola, per tal d'afavorir l'atenció a la diversitat i esdevenir una millora del procés d'ensenyament-aprenentatge significatiu i enriquidor pel nostre alumnat.

El Departament d'Ensenyament té el compromís i el repte d'oferir una educació de qualitat i sense exclusions per a tots els ciutadans de Catalunya, des de l'educació infantil fins als ensenyaments post obligatoris, i facilitar que els alumnes puguin aprendre i viure junts en uns entorns que permetin desenvolupar al màxim el talent i les intel·ligències múltiples, com a condició que possibilita l'exercici de les

llibertats individuals, en la mesura que les persones treuen partit de les seves capacitats per forjar un projecte de vida singular (Ofensiva de país a favor de l'èxit escolar, 2012-2018, p.4).

Un dels reptes més importants del sistema educatiu actual és oferir una resposta educativa de qualitat a tot l'alumnat, sense exclusions (Calvo, Haya i Susinos, 2012). Això vol dir que un dels principis fonamentals de l'educació és la inclusió (UNESCO, 2008), la qual cosa significa entendre una educació de qualitat com un dret per a tots els estudiants. Tal com senyala Blanco (2010), l'educació inclusiva ofereix el dret a tots i a totes per a poder educar-se en les escoles de la comunitat, amb una educació de qualitat que respecti les diferents identitats i necessitats de l'alumnat, impulsant una convivència basada en la cooperació, el pluralisme i l'enteniment mutu. En la mateixa línia, compartim la idea de Booth i Ainscow (2011) que la inclusió educativa, entre altres aspectes, implica reduir l'exclusió, la discriminació, les barreres per a l'aprenentatge i la participació, reestructurar les cultures, polítiques i pràctiques dels centres per a respondre a la diversitat i valorar a tots per igual, es tracta de millorar l'escola per a tots, i no només parlem dels alumnes, sinó de totes les persones implicades en l'educació, és a dir, el personal del centre i les famílies. Suposa veure les diferències entre els nens i nenes¹ i els adults com un recurs per a l'aprenentatge i reconèixer el dret de tots els nens a una educació de qualitat en la seva localitat, es tracta en definitiva, de portar a terme els valors de la inclusió a l'acció (Booth, 2006).

Tenint en compte les aportacions sobre l'educació inclusiva dels diversos autors esmentats fins al moment, veiem la importància i la necessitat d'establir una col·laboració i crear una convivència natural entre els diferents agents educatius, per tal d'afavorir un procés d'aprenentatge que esdevingui significatiu i rellevant per a cada alumne i el seu respectiu entorn familiar. Autors com Morales, Arcos i Ariza (1999), entre d'altres, afirmen que el rendiment escolar i l'èxit acadèmic és el resultat total de l'estudiant, és a dir, la suma dels següents factors: qualitats individuals, com són les aptituds, les capacitats, la personalitat; ambient sociofamiliar: la família, els amics, el barri; la realitat escolar, la tipologia del centre, les relacions amb el professorat i amb els companys i companyes i metodologies emprades.

Partint de la base que l'escola no es pot encarregar tota sola de donar resposta a totes les necessitats dels infants. Altres autors com Elboj i Oliver (2003) proposen que la millor manera per aconseguir arribar a tot l'alumnat i donar resposta a les seves necessitats és compartir a través de la participació i el treball conjunt dels diferents agents educatius que són: el professorat, les famílies, els aprenents, les associacions culturals, el personal no docent i el voluntariat. Defensen aquesta participació, ja que afecta totes les decisions que fan referència al centre, als aprenentatges o a la planificació; a la col·laboració a l'aula o en el centre; i a la formació dels familiars. És a dir, l'escola que volem no només la dissenya el professorat, sinó que hem de fomentar la participació de tots els agents educatius que formen part de la comunitat educativa, per tal d'aconseguir una igualtat educativa de tots els nens.

¹ D'ara endavant utilitzarem la paraula nens, en masculí i plural, per fer referència, tant al gènere femení com masculí, al llarg de tot el document.

És per això que, actualment, es planteja que de manera aïllada, ni l'escola ni la família poden oferir als infants tots els recursos que necessiten, ja que entren en joc diferents moments, llocs, possibilitats, urgències i necessitats. Són els dos entorns que més influeixen en el desenvolupament de l'infant i en el seu procés educatiu, és per això que s'aposta per la interacció i la comunicació dels diferents agents que participen en el desenvolupament i en la formació del nen, ja que les relacions d'intercanvi entre els agents implicats són simètriques i s'afavoreix la valoració del saber que cada un pot aportar (Ordóñez, 2005). Entre l'escola i la família ha d'existir una estreta comunicació per a aconseguir una visió globalitzada i completa de l'alumne, tenint com a objectiu construir una intencionalitat educativa comuna (Fuente, 1996; Martínez i Fuster, 1995).

És una relació d'ajuda mútua, a partir de la reflexió crítica sobre la pràctica personal i/o professional, en la que es potencia l'emergència, per a la utilització dels mateixos recursos (Serra, 2008). Cal tenir en compte, tal com defensen Parrila i Gallego (2001), tots els participants en el procés de col·laboració són participants actius i aquesta col·laboració que s'estableix entre els diferents agents educatius és una font indirecta de suport a l'alumne i al centre (Serra, 2008).

El fet important és tenir la convicció i la implicació activa de tots els integrants, i evitar dinàmiques negatives d'instrumentalització i d'apropiació exclusiva del procés. Això vol dir entendre l'educació com una tasca col·lectiva, evitant la fragmentació de les actuacions, construint espais de responsabilitat compartida, en els quals, a partir del compromís mutu, es garanteixi col·lectivament l'èxit educatiu (Caixa d'Eines, 2006).

Tal com presenten Vygotsky (1979) i en la línia de les teories socials (Habermas 1987, 1998) i educatives (Freire 1997) més referenciades actualment en el món, lluiten per no adaptar-se a les condicions desfavorables de l'entorn, sinó transformar-les. La relació tradicional de l'escola amb les persones del seu entorn, adopten una actitud passiva, i cal que sigui substituïda per una interacció més estreta i activa, en què els familiars, professorat, alumnat i tota la comunitat canviïn radicalment el seu comportament i es converteixen en protagonistes de l'educació en totes les seves dimensions (Flecha, Padrós i Puigdemívol, 2003).

Per tant, per seguir avançant cap a l'escola inclusiva cal apostar per un model de col·laboració entre professionals i famílies, perquè és la clau per a la detecció de les necessitats i de les potencialitats dels alumnes (López, 2009), on l'objectiu és crear noves vies de participació entre tots els integrants de la comunitat educativa. És per això, que hem d'entendre que la família i l'escola són dos mons que necessiten reconèixer-se per fer un bon acompanyament als alumnes; el contacte i la relació amb les famílies ha de permetre que s'enriqueixin els models d'intervenció i relació amb els infants (Simón, Giné i Echeita, 2016).

L'alumne, juntament amb la família, forma part de la comunitat i ambdós participen de forma proactiva en l'educació (Crawford, 2001). Tal com defensa Epstein (2001) les escoles treballen

conjuntament amb les famílies per a donar suport a l'aprenentatge, d'aquesta manera els infants tendeixen a tenir èxit no només a l'escola, sinó a la vida. Per tant, com hem mencionat anteriorment, la família i l'escola han de lluitar per un objectiu comú: l'èxit educatiu dels alumnes (Epstein, 2001) i el desenvolupament emocional, social, cognitiu, professional, comunicatiu i personal (Ferrer i Martínez, 2005).

Família, escola i comunitat són tres esferes que, depenent de les actituds, pràctiques i interaccions entre aquests espais definiran l'educació dels alumnes (Bolívar, 2006). Per entendre les relacions i les influències, d'una banda, volem esmentar els tipus de participació existents entre els diferents agents educatius. Segons Reinhardt (citada per Domínguez, 2010) afirma que hi ha tres tipus de models: (a) model d'expert: el professor assumeix per complet el control de la situació, pren les decisions, busca les fonts necessàries, selecciona la informació que necessita i sol·licita la col·laboració només quan és imprescindible; (b) model transplant: el docent transplanta la seva experiència als pares i mares², considera a la família com a factor important que pot intervenir i ajudar als seus fills, però així i tot, el docent pren les decisions; (c) model usuari o cooperatiu: el professor reconeix l'experiència i competència dels pares com educadors. Parteix d'un coneixement profund de que tots aporten un coneixement imprescindible: els professionals per la seva formació i experiència, i els pares com autèntics experts en els fills/es. La relació es basa en un plànol d'igualtat i la cerca de solucions de manera conjunta i consensuada, capacitant als pares perquè se sentin cada vegada més competents per a educar als seus fills; de la mateixa manera que es promouen relacions constructives, solidàries, de motivació i foment de la seguretat en la pròpia decisió i confiança amb les relacions de mútua responsabilitat.

Existeixen altres tipus d'investigacions (Flecha, 2010) que fan una aportació en relació a la participació de les famílies a la comunitat educativa que reforcen la idea que tenim de com han de ser les relacions entre les famílies i els centres educatius, per tal que hi hagi un bon enteniment i una millor connexió entre la família i l'escola. Segons Marín (2013) recents recerques han aportat una classificació formada per cinc tipus de participacions de la dels pares als centres docents: (a) informativa: únicament s'informa sobre les activitats, el funcionament i les decisions del centre escolar, sense incidència en el procés de presa de decisions; (b) consultiva: es preveu la participació en els processos de presa de decisions del centre escolar. Es tracta d'una participació que gira al voltant de consultes i el seu impacte és limitat; (c) decisòria: comporta la participació en els processos de presa de decisions, a través de la representació en els òrgans que adopten les decisions; (d) educativa: involucra els agents de la comunitat educativa en la participació d'activitats curriculars i altres iniciatives com pot ser la formació de famílies; (e) avaluadora: engloba la col·laboració en l'avaluació de les activitats i funcions portades a terme en el centre escolar. D'aquests cinc tipus de participacions, tres s'han identificat com els més positius per fomentar i garantir l'èxit educatiu, aquests són el decisiu, l'avaluatiu i l'educatiu (Flecha, 2010).

² D'ara endavant utilitzarem la paraula pares, en masculí i plural, per fer referència, tant al gènere femení com masculí, al llarg de tot el document.

Fins ara hem exposat els tipus de participació familiar, però no ens podem oblidar dels models de relació, ja que la col·laboració, *partnership*, suposa molt més. Així que trobem els models de relació proposats per Wise i Thornburg (1978), però volem emfatitzar els següents: (a) Model III: Reconeix la institució, la família i l'escola, com a entorns socialitzadors i efectius legalment. Especifica la necessitat de relació de treball cooperatiu i col·laboratiu; (b) Model VI: Considera l'escola i la família com a influències d'una força interior que domina el procés educatiu.

Autors com Epstein (1998) van apostar per aquesta col·laboració i van crear un debat per a contemplar com pot l'escola i els pares treballar conjuntament per a millorar la qualitat de l'educació. Aquest enfocament conceptual redefineix els termes de la relació entre l'escola i els pares i s'emmarca en un model de col·laboració i aliances (*partnership*, (Epstein, 1990; Williams, 1997; Shaeffer, 1992). Segons Williams, 1997 i Martiniello, 1998 en un model de col·laboració per a l'educació basat en la noció d'aliança escola-família-comunitat, la família i la comunitat participen en la millora de les condicions de vida de la comunitat, l'escola ha de convertir-se en un centre per al desenvolupament comunitari (Williams, 1997) i els mestres es converteixen en organitzadors de la comunitat (Dalin, 1994; Williams, 1997). D'acord amb Bryk i Schneider (1993) les relacions de col·laboració i de confiança s'han de basar en el respecte mutu, la reciprocitat, la comunicació i l'acceptació de les singularitats de cadascú. Dins el context escolar, el concepte respecte implica el reconeixement personal de les diferents parts, és a dir, la família i l'escola, del rol que cadascú juga en l'educació dels nens. També implica tenir una escolta activa, reconèixer a l'altre i estar disposat a establir un diàleg.

Considerant autors com Epstein (2002); Sanders i Epsteins (1998), basant-se en la teoria de la superposició entre les tres esferes d'influència sobre el nen o la nena (família, escola i entorn), identifica sis dimensions que són importants per a l'aprenentatge dels alumnes i per fer més efectiva la relació entre l'escola i la família: (a) *exercir com a pares*: ajudar a totes les famílies a establir un entorn a casa que doni suport als nens com a alumnes i contribueixi a les escoles a comprendre a les famílies; (b) *comunicació*: dissenyar i realitzar formes efectives de doble comunicació (família-escola) sobre l'ensenyament de l'escola i el progrés dels alumnes; (c) *voluntariat*: els pares són benvinguts a l'escola per a organitzar ajuda i suport a l'aula, en el centre i les activitats dels alumnes; (d) *aprenentatge a casa*: proveir informació, suggeriments i oportunitats a les famílies sobre com ajudar als seus fills i filles a casa o amb les tasques escolars; (e) *presa de decisions*: participació dels pares en els òrgans de govern de l'escola; (f) *col·laborar amb la comunitat*: identificar i integrar recursos i serveis de la comunitat per a fer costat a les escoles, als alumnes i a les respectives famílies, així com d'aquests a la comunitat.

D'altra banda, per entendre les interrelacions entre la família i l'escola en el desenvolupament dels nens, destaquem l'aportació del psicòleg Bronfenbrenner (1979), planteja la Teoria Ecològica de Sistemes, en la que afirma l'existència de múltiples sistemes que afecten directament el desenvolupament de la persona durant la seva vida; es basa en l'estudi de la conducta humana a partir de la interacció de la

persona en el seu entorn natural i dóna molta importància a la relació individu-entorn i família-escola. Domínguez (2010) destaca la importància d'aquest model, ja que és un referent del procés de cooperació entre la família i el centre escolar, per entendre la relació com un medi d'intervenció comunitària i per a promoure el canvi en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

Una aportació rellevant per a la creació d'un model inclusiu i integrador de l'escola i que s'inspira en el model ecològic són les comunitats d'aprenentatge, les quals es defineixen com un projecte de transformació social i cultural d'un centre educatiu i del seu entorn per a aconseguir una societat de la informació per a totes les persones, basades en l'aprenentatge dialògic per assolir un doble objectiu: el màxim d'aprenentatge per a l'alumnat i una bona convivència, mitjançant una educació participativa de la comunitat (Flecha, 1998). És un model de centre participatiu obert a la comunitat, en el marc de l'escola inclusiva, per donar resposta de forma igualitària als reptes i necessitats que es plantegen en l'educació del segle XXI (Elboj, 2002). Aquesta experiència busca la participació de tota la comunitat educativa per oferir una educació de qualitat a tot l'alumnat (Garreta, 2007) i alhora sent un projecte de transformació de centres educatius dirigits a la superació del fracàs escolar i l'eliminació dels conflictes (Flecha i Puigvert, 2002).

D'altra banda, Jaussi (2003) planteja les Comunitats d'Aprenentatge com a resposta a les necessitats i reptes de l'escola del segle XXI; les resumeix en: (a) superació de les desigualtats; (b) proporcionar a totes les persones una educació de qualitat que respongui a les necessitats actuals; (c) proporcionar a totes les persones la capacitat de diàleg per a la construcció d'una societat igualitària, intercultural i solidària.

Això, també ho observem a la legislació vigent de la comunitat autònoma de Catalunya, en què sota els paràmetres de la Llei d'Educació de Catalunya 12/2009, del 10 de Juliol, d'educació (LEC), ens deixa clar en l'article 19 del títol 3 que: "La comunitat educativa és integrada per totes les persones i les institucions que intervenen en el procés educatiu. En formen part els alumnes, les famílies, el professorat, els professionals d'atenció educativa i el personal d'administració i serveis, l'Administració educativa, els ens locals i els agents territorials i socials i les associacions que els representen, i també els col·legis professionals de l'àmbit educatiu, l'associacionisme educatiu, les entitats esportives escolars i els professionals, empreses i entitats de lleure i de serveis educatius."

Per a aconseguir tots aquests propòsits, tota la comunitat ha de partir d'uns principis pedagògics compartits entre el professorat, l'alumnat, les famílies, el voluntariat, etc. Aquests principis són (Flecha i Puigvert, 2011): (a) la creació d'una organització i un ambient d'aprenentatge; (b) foment d'altres expectatives per part de tots els participants; (c) desenvolupament de l'autoestima a partir del reconeixement de l'altre; (d) lideratge escolar compartit a través de la creació de comissions de treball amb la finalitat de coordinar tot el procés amb una gran delegació de responsabilitats; (e) la participació de

pares, alumnes, professorat, voluntaris, etc. de forma igualitària fa que augmenti la participació; (f) l'avaluació contínua i sistemàtica per a avaluar i reorientar el treball de forma contínua.

Precisament, la implicació de les famílies en l'acció educativa i l'establiment d'una relació constructiva i positiva compartint responsabilitats entre l'escola i la família, en el marc d'una comunicació bidireccional, es considera avui dia un dels factors determinants en l'èxit escolar dels infants (Kherroubi, 2008). No només en l'èxit dels infants, sinó també reverteix la qualitat del centre i del treball docent i en les mateixes famílies, augmentant el seu capital social i cultural (García, 2003; Auduc, 2007). Puigdemívol (2004), Ortega (2004) i Elboj (2002) confirmen que per al bon funcionament d'una comunitat d'aprenentatge, aquesta participació ha de ser significativa. Altres beneficis que aporta la relació de col·laboració família-escola, caldria destacar: (a) millora la cohesió i la inclusió social (Lorenzo, Alcaraz i Colás, 2013); (b) influeix positivament en el rendiment acadèmic (Dearing, Kreider i Weiss 2006, Sanders 2005, Driessen, Smit i Slegers, 2007, Ruiz de Miguel 2009); (c) augmenta la motivació i l'interès per aprendre (Córdoba, García, Luego, Vizúete i Feu, 2011; Fraguera, Lorenzo i Varela, 2011; Fan, Williams i Wolters, 2011); (d) millora en els aprenentatges i els continguts del currículum (Bolívar, 2006); (e) augmenta l'interès i la implicació de l'alumnat pel seu propi procés d'aprenentatge i desenvolupament personal (Jiménez, 2006); (f) redueix els problemes d'aprenentatge dels estudiants, es promouen uns valors que a la societat actual s'estan infravalorant i, a la vegada, el vincle efectiu entre aquests dos àmbits socials, contribueix decisivament a afrontar dos dels grans reptes actuals que ens trobem a la nostra societat i que són l'elevat fracàs escolar i la crisi de l'educació en valors (Larrosa 2009); (g) ajuda en la satisfacció de les relacions família-escola i en les expectatives d'ambdós amb respecte cap al procés educatiu (Sarramona i Litwack 2007); (h) una millora de la moral del professorat i de la reputació de l'escola a la comunitat, el plantejament d'una acció educativa exitosa i el foment de la capacitat d'iniciativa dels pares (Bolívar, 2006).

En conseqüència, diversos autors i especialistes aposten per aquesta col·laboració entre família-escola amb la finalitat d'oferir una educació significativa. Així i tot, no és suficient, perquè tot i ser un tema d'especial rellevància a la societat actual, i encara que tothom parli de la importància de les relacions família-escola, ens trobem que són pocs els futurs mestres i orientadors els quals se senten competents i preparats per afavorir aquests tipus de corresponsabilitats; troben que la formació que reben és escassa i s'hauria de dedicar més temps en aquest aspecte tan rellevant i tan canviant en la nostra societat (García-Bacete, 2006; Martínez-González i Pérez-Herrero, 2006). D'aquesta manera, es veu precís millorar l'organització i el funcionament del sistema educatiu en la societat de la informació que ens trobem actualment (Bolívar, 2006).

Considerant la importància del treball col·laboratiu entre els diferents agents educatius. A continuació, exposem diferents pràctiques i experiències que permetin una implicació més activa i significativa per part de tots els agents educatius: (a) els grups interactius: les persones de l'entorn més

proper a l'infant o que influencien en el seu aprenentatge, poden participar donant suport al professorat, amb la finalitat d'ajudar en el procés d'aprenentatge de l'alumnat (De Gracia i Elboj, 2005); (b) la formació de familiars: les famílies amplien els seus coneixements, envers diversos temes d'interès per ells i s'afavoreix la coordinació i relació entre els dos contextos. Alguns exemples que podem destacar són: tertúlies literàries dialògiques i anglès, entre d'altres (Elboj, Puigdemívol, Soler i Valls, 2006; Martínez i Niemela, 2010); (c) col·laboració en tallers: implicació dels pares en la impartició de tallers com poden ser jocs de taula, jocs de pati, cuina, etc. en els quals un o diversos pares atenen els infants en petit grup i els ensenyen habilitats específiques; (d) presentació d'activitats i professions: demanar als pares que passin per l'aula a explicar en què consisteix la seva feina, eines que utilitzen, etc.; (e) les activitats extraescolars: una de les activitats en què més acostumen a col·laborar els pares és en les sortides fora del centre com poden ser les excursions o les visites; (f) Les festes: són moments que tenen un caràcter especial en aquestes edats. Durant les festes, infants, pares i educadors tenen l'oportunitat de participar en un clima distès.

Tal com afirma Dubet (1997) cal superar els recels mutus en noves percepcions i mirades, per a organitzar espais i temps de relació i assessorament. És important adaptar les formes d'implicació als requeriments de la vida professional i familiar (Hoover-Dempsey i Sandler, 2005). Redding (2000) defensa que la implicació i la col·laboració de les famílies va en una línia contínua, des de la preocupació a casa per les tasques escolars fins a la implicació com a socis en tota l'activitat educativa del centre. S'estan articulant noves línies d'actuació com són les següents: (a) Millorar l'articulació de l'educació entre escola i família, és a dir, mantenir una informació fluida i freqüent amb els pares; (b) participació en la configuració del centre educatiu; (c) prestació de serveis complementaris a l'escola; (d) àmbit d'acció municipal: intervenir en aquest àmbit a través de la participació en els òrgans municipals d'educació, així com altres òrgans de planificació estratègica de la comunitat; (e) programes educatius comunitaris: associar activitats educatives dels centres amb programes comunitaris, en els quals la família i altres associacions puguin exercir un punt d'unió.

Objectius

En aquesta recerca, ens hem centrat a investigar i analitzar la relació de col·laboració i participació entre la família i l'escola en un centre educatiu concertat de l'àrea metropolitana de Barcelona. Per això ens hem plantejat diverses preguntes que ens ajuden a encaminar els objectius de la nostra investigació, és a dir, *l'estat de la qüestió* del nostre estudi. Aquesta pregunta és clau per a la realització de la documentació i part pràctica, atès que ens permet estructurar, organitzar i fixar el camí de la nostra investigació. Recapitulant, la pregunta de recerca és:

Si la col·laboració família-escola, des de la perspectiva de diferents experts, s'ha de dur a terme per garantir una educació d'èxit i oferir una atenció a la diversitat de qualitat, als centres educatius participen les famílies en les activitats escolars, per tal de donar una resposta holística als alumnes?

Aleshores, la pregunta clau sobre el tema que volem investigar ens ha portat a definir i formular uns objectius primerencs i específics. Per tant, els nostres objectius són els següents:

General

1. Dissenyar un pla d'intervenció dirigit a les famílies i a l'escola, amb la finalitat de millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius, a partir de l'anàlisi de les necessitats de les famílies i l'equip docent.

Específics

2. Descriure el model de relació entre família i escola que es duu a terme en un centre educatiu, a partir de la percepció dels professionals del centre i de les famílies i en relació amb l'acollida que fa l'escola i la relació de col·laboració escola i família
3. Identificar el tipus de participació de les famílies, segons la perspectiva dels docents i de les famílies.
4. Detectar les necessitats de millora en la participació familiar.

MÈTODE

L'objectiu principal d'aquest estudi és dissenyar un pla d'intervenció amb la finalitat de millorar la relació de col·laboració i convivència entre la família i l'escola, per assolir-lo i poder dissenyar la proposta dirigida a les famílies i a l'escola, cal conèixer i analitzar, a partir d'instruments de recollida de dades, la participació de les famílies dins el projecte educatiu que té lloc al centre escolar.

Per tal de dur-ho a terme, el mètode del nostre estudi correspon a un estudi de cas, en concret, el cas d'una escola i el seu projecte educatiu en relació amb la participació i col·laboració entre família i escola. El disseny del nostre estudi està basat en una aproximació mixta, quantitativa i qualitativa. Es tracta, doncs, de l'exploració en profunditat de les dades obtingudes.

Context i participants

En referència al context en el qual s'ha realitzat la recerca, va participar una escola concertada de l'àrea metropolitana de Barcelona, considerada una de les més representatives al municipi en termes d'atenció a la diversitat i orientació. Ens referim a una escola amb un destacat recorregut històric en l'educació, per això és valorada i reconeguda. Parlem d'una escola amb una línia a l'etapa d'Educació Infantil i Primària i, de l'altra, amb tres línies a Educació Secundària Obligatoria. Respecte al nivell sociocultural de les famílies i alumnes que acudeixen al centre podem afirmar que és molt variat i divers, no obstant predomina un nivell econòmic, social i cultural baix i mitjà. Pel que fa a la metodologia de treball d'aquesta escola, opten per una metodologia innovadora i dinàmica, ja que treballen per ambients, projectes i metodologies basades en l'atenció a la diversitat. Alhora, l'escola fomenta la participació d'una

manera activa en les activitats, tant lectives com no lectives, i, sobretot, en la vida a l'escola, a causa del seu projecte pedagògic sobre l'essència de la vida social al centre escolar. A més a més, el centre compta amb el suport del Servei i Atenció Psicopedagògica (SAPP), el qual té l'objectiu d'atendre i donar resposta a la diversitat de l'alumnat de tota l'escola, a partir de buscar recursos i estratègies adients pels alumnes, professorat i famílies. La funció educativa d'aquest departament és important en el dia a dia de l'escola, vist que són els encarregats d'assessorar, orientar i donar informacions o recursos al cos de mestres i professors, a les famílies i a l'alumnat i, alhora, treballar conjuntament amb aquests.

Pel que fa als participants, d'una banda, van participar 5 professionals del context escolar i 35 famílies de l'escola. En relació amb el context escolar van col·laborar: (a) el director del centre; (b) la coordinadora d'EI i cap d'estudis d'EP; (c) la psicopedagoga d'EI/EP; (d) el coordinador d'EP; (e) la coordinadora de Pastoral d'EI/EP. Dels 5 participants, la representació femenina va ser del 60% ($n = 3$) i la masculina ha estat del 40% ($n = 2$). Fent referència a les edats van oscil·lar entre els 35 i els 55 anys, amb una mitjana d'edat de 42 anys. En relació amb els anys d'experiència que portaven a l'escola, el que portava més anys d'experiència era el coordinador (amb 22 anys d'experiència com a tutor i com a especialista de música) i el que menys anys portava era la coordinadora de Pastoral (amb 9 anys d'experiència com a tutora i especialista de religió i castellà). Tenint en compte els anys que portaven formant part de l'equip de coordinació, ens vam trobar que la que més anys portava era la psicopedagoga (amb 12 anys d'experiència), i el que menys anys portava era el director de l'escola (amb 1 any d'experiència) (a la taula 1 es troben les característiques específiques dels participants de l'equip docent).

Taula 1

Participants de l'equip docent

Participants	Funció	Sexe	Edat	Anys a l'escola	Anys a l'equip
A	Director del centre	M	55	19	1
B	Cap d'estudis	F	35	11	7
	Coordinadora d'EI				
C	Psicopedagoga	F	40	13	12
D	Coordinador d'EP	M	47	22	6
E	Coordinadora	F	36	9	5
	Pastoral				

En relació amb les famílies de l'escola van participar un total de 35 famílies, les quals un 80% ($n = 28$) eren dones i un 20% ($n = 7$) eren homes. En relació amb l'edat dels participants, es trobaven en una franja d'edat entre els 27 i els 49 anys, amb una mitjana d'edat de 37 anys. Quant a nivell d'estudis una majoria va rebre formació universitària amb un 42,9% ($n = 15$), un 28,6% ($n = 10$) formació tècnica de grau mitjà o superior; una minoria amb un 14,3% ($n = 5$) va abandonar la formació acadèmica un cop assolir

l'Educació Secundària Obligatoria, un 11,4% ($n = 4$) va fer formació professional i un 2,9% ($n = 1$) va fer COU o batxillerat. Tenint en compte el nombre de fills i filles a l'escola, un 51,4% ($n = 18$) tenien un únic fill, un 42,9% ($n = 15$) dos fills, mentre que un 5,7% ($n = 2$) tres fills (a la taula 2 es pot accedir a les característiques demogràfiques de les famílies participants al nostre estudi).

Taula 2

Característiques demogràfiques de les famílies

Variables	<i>n</i>	%
Sexe		
Femení	28	80
Masculí	7	20
Nivell d'estudi		
ESO	5	14,9
Batxillerat/COU	1	2,3
Formació professional	4	11,4
Formació tècnica de grau	10	28,6
Formació universitària	15	42,9
Nombre fills/es a l'escola		
1	18	51,4
2	15	42,9
3	2	5,7
Edat fills/es		
Infantil 0-5 anys	41	57,7
Primària 6-11 anys	25	29,7
Secundària 12-Més de 16 anys	5	7

Instruments

En la nostra recerca es varen utilitzar dos instruments de recollida de dades (un focus group i un qüestionari *ad hoc*), els quals tenien la finalitat d'extreure conclusions i donar resposta als objectius plantejats.

Primerament, vam elaborar i realitzar un focus group (d'ara endavant FG) a l'equip docent, el qual constava de tres preguntes, les quals van estar dividides per temes: el protocol d'acollida, la participació familiar a l'escola i la concepció de les famílies. Les preguntes van ser:

1. Quin és el protocol d'acollida de les famílies a l'escola (canal de difusió més potent per a donar a conèixer el projecte educatiu del centre, dinàmica, metodologia, participants, durada, etc.)?

2. En quines activitats o moments es potencia la implicació familiar (implicació als òrgans institucionals, programes que fomenten la relació família-escola, tipus d'activitats, responsabilitats a l'escola, etc.)?
3. De quina manera es té en compte la concepció de les famílies sobre l'escola, amb la finalitat de millorar aquesta col·laboració?

En segon lloc, vam crear un qüestionari *ad hoc*, dissenyat expressament per a la nostra investigació per enviar a les famílies d'infants que es trobaven a l'etapa d'educació infantil i de cicle inicial de primària. El qüestionari constava de quatre parts: (a) aspectes demogràfics (8 preguntes); (b) coneixença de l'escola (5 preguntes); (c) comunicació família-escola (8 preguntes); (d) col·laboració i relació família-escola (4 preguntes). Quant a la tipologia del qüestionari, la majoria eren preguntes tancades excloents de selecció múltiple (15 preguntes) i d'escala gradual o de likert (1 pregunta). D'altra banda, vam dissenyar preguntes tancades, les quals podien ser marcades més d'una resposta (2 preguntes) i preguntes obertes (7 preguntes), en la qual se'ls demanava propostes de millora quant a la comunicació i a la relació de col·laboració i participació entre la família i l'escola (a l'annex 1 es pot accedir al qüestionari).

Per tal d'extreure la informació recollida als dos instruments dissenyats, vàrem crear diferents categories per donar resposta als objectius plantejats.

El primer objectiu específic, *descriure el model de relació entre família i escola que es duu a terme en un centre educatiu*, inclou les categories: (1) acollida, (2) relació família-escola. En canvi, el segon objectiu específic, *identificar el tipus de participació de les famílies, segons la perspectiva dels docents i de les famílies*, ens ajudarà a respondre'l les categories: (3) participació de la família a l'escola, (4) concepció de l'escola.

* Categoria 1 Acollida: entenem l'acollida com al conjunt sistemàtic d'actituds i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per acompanyar els nous membres de la comunitat educativa en la vida i la cultura del centre i, alhora, fer-los partícips del projecte que s'hi desenvolupen. En aquesta categoria caldrà tenir en consideració l'acollida inicial a les famílies (pares i alumnes), que començarà abans que l'alumne estigui matriculat al centre.

* Categoria 2 Relació família-escola: la importància d'una bona relació família-escola per a assolir coherència i eficàcia en tot el procés educatiu, per la qual cosa aquesta categoria inclou conèixer els canals de comunicació que s'utilitzen per garantir una bona comunicació, els aspectes que perjudiquen la relació i la comunicació entre els agents educatius, propostes de millora i el grau de satisfacció per part de les famílies.

* Categoria 3 Participació de la família a l'escola: la participació és un dret i un deure de totes les persones en les societats democràtiques, és un procés que es construeix col·lectivament per obtenir beneficis personals i col·lectius. Participar en l'àmbit educatiu, vol dir, sobretot, ser protagonista del propi

procés educatiu, és a dir, en aquesta categoria s'inclou el tipus de participació familiar que existeix al centre educatiu i possibles propostes de millora.

* Categoria 4 Concepció de l'escola: aquesta categoria té finalitats educatives i una intencionalitat de millora de tot el col·lectiu. És per això, que s'inclou quina és la visió que tenen les famílies i l'equip docent, en relació amb l'escola.

Procediment

Per tal de portar a terme la recerca, en primer lloc, es va presentar una carta informativa a direcció amb tota la informació necessària per a descriure la investigació i els seus objectius.

Un cop acceptada la col·laboració pel director del centre i la resta dels membres de l'equip educatiu es va decidir amb l'equip directiu el moment de dur a terme el FG amb l'equip de coordinació i, la data per enviar el qüestionari en línia a les famílies. Amb l'equip directiu vam acordar que la via per a convidar a participar en els dos grups de participants seria el correu electrònic. En tot moment es va explicar que tractava d'una investigació, que els resultats obtinguts serien tractats de forma exclusiva per dur a terme el treball, de forma confidencial, i respectant l'anonimat dels participants.

El FG va ser dividit en dues parts: una primera part que constava de tres preguntes obertes, per tal de crear un clima de confiança i no condicionar les respostes. En post-its, de forma individual i anònima varen contestar les següents qüestions, per tal que cadascú pogués expressar la seva opinió de manera lliure:

1. Si haguéssiu de dir el que més us agrada de l'escola, quin seria (entre 1 i 3 aspectes a dir)?
2. Si haguéssiu de dir un aspecte a millorar, quin seria (entre 1 i 3 aspectes a dir)?
3. Si haguéssiu de dir el què menys us agrada de l'escola, quin seria (entre 1 i 3 aspectes a dir)?

La segona fase del FG va tenir la finalitat de conèixer la situació del centre en vers la participació familiar i la relació que s'estableix entre la família i l'escola.

Pel que fa al qüestionari a les famílies, un cop enviat el correu electrònic, amb l'objectiu de l'estudi, les consideracions ètiques, l'explicació pertinent sobre el funcionament i la data límit per a contestar-lo, les famílies que van voler participar van tenir tres setmanes per fer-ho.

En relació amb l'anàlisi de dades, per analitzar el FG, a partir de la transcripció vam fer un anàlisi temàtic, identificant les subcategories, a partir de les categories inicials del nostre estudi per conèixer el model de relació família-escola que es duu a terme al centre educatiu. D'altra banda, tenint en compte l'anàlisi dels qüestionaris, vam extreure dades qualitatives considerant les preguntes obertes que feien referència a detectar les necessitats de millora en la participació familiar. I, dades quantitatives, les quals van ser estudiades a partir d'un anàlisi de les freqüències en percentatges, per tal d'identificar el tipus de participació de les famílies i el seu grau de satisfacció.

Per últim, un cop teníem tota la informació contrastada amb el marc teòric, es van analitzar les mancances de l'escola quant a la participació familiar i la relació família-escola, per fer una proposta de millora de la relació de col·laboració entre l'escola i la família. D'aquesta manera, identificàvem les possibles propostes futures d'investigació o estudi.

RESULTATS

A continuació, es mostren els resultats obtinguts a partir dels instruments de recollida de dades. Aquests resultats s'estructuren al voltant dels objectius de l'estudi. Tenint en compte l'objectiu general, *dissenyar un pla d'intervenció dirigit a les famílies i a l'escola, amb la finalitat de millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius, a partir de l'anàlisi de les necessitats de les famílies i l'equip docent*, es presentarà la proposta un cop exposats els objectius específics.

En relació amb el primer objectiu específic, *descriure el model de relació entre família i escola que es duu a terme en un centre educatiu*, es van considerar les següents categories: (1) acollida i (2) la relació família-escola.

Acollida

Entenem aquesta categoria com el conjunt d'actuacions i actituds que el centre posa en funcionament, amb la finalitat d'acompanyar els nous membres de la comunitat educativa.

En relació amb l'opinió dels professionals van estar d'acord que hi ha quatre moments claus quant a l'acollida de les famílies: (a) les portes obertes, (b) les entrevistes de preinscripcions, (c) la formalització de la matrícula, (d) pla d'adaptació. Pel que fa a les portes obertes, el director ressaltava que els últims anys, a més de preparar tot un diumenge d'activitats per fer-ne difusió, es dona l'opció de demanar una visita més personalitzada per detallar més informació sobre aspectes pedagògics. D'altra banda, fent referència a les entrevistes de preinscripció i el moment de formalitzar la matrícula, l'equip va coincidir que són dos moments en els quals es dona la possibilitat de conèixer de forma més personalitzada l'infant i la família i s'explica més detalladament el projecte educatiu. També van ressaltar la importància del pla d'adaptació que segueixen els primers dies a l'escola, ja que defensen una entrada esglaonada i progressiva de l'infant, compartida amb la família i dos mestres a l'aula.

És molt important el protocol que seguim, ja que ens permet veure la progressió dels infants a l'escola, els primers dies deixem que els pares i mares acompanyin i participin amb els nens a l'aula, ja que és un moment molt important i relaxat per compartir (director del centre).

Tenint en compte la percepció de les famílies, per donar resposta a aquesta categoria cal destacar, que un 68% ($n = 24$) va valorar molt positivament l'acollida, sobretot es va esmentar el tracte de la mestra amb la família i l'infant, com un dels aspectes claus. També va haver un 20% ($n = 7$) que varen considerar

que era possible una millora en aquest primer moment escolar, és per això que van suggerir més participació familiar a l'aula i més temps en el pla d'adaptació. I, d'altra banda, un 20% ($n = 7$) tenien la concepció que l'escola i els mestres són els que s'encarreguen de l'educació dels nens. Pel que fa a les propostes de millora, les famílies varen esmentar el següent, quant a l'acollida: (a) més participació familiar a l'aula amb un 34,3% ($n = 12$); (b) més comunicació família-escola amb un 5,7% ($n = 2$); (c) horaris de l'escola més flexibles amb un 5,7% ($n = 2$); (d) més temps en el pla d'adaptació amb un 14,3% ($n = 5$).

Relació família-escola

Aquesta categoria implicava entendre la relació família-escola, la qual és necessària per assolir coherència i eficàcia en tot el procés educatiu. Amb la finalitat de determinar quin tipus de relació existeix al centre, es varen tenir en compte: (a) els canals de comunicació que permeten la relació entre l'escola i la família, (b) els aspectes que dificulten la comunicació, (c) propostes de millora, (d) el grau de satisfacció. Pel que fa als canals de comunicació que s'empren el dia a dia a l'escola, els professionals al FG van coincidir que les vies de comunicació per les quals s'estava apostant més eren: (1) el correu electrònic, (2) les entrevistes personals.

Durant els últims anys, estem donant molta força al correu electrònic per potenciar la comunicació diària entre la família i l'escola, tenint en compte que no sempre és viable poder-se reunir presencialment (cap d'estudis).

Les entrevistes personals també són un element imprescindible, amb la finalitat de fer un seguiment de l'alumne (psicopedagoga).

D'altra banda, les famílies, varen esmentar que les vies de comunicació més freqüents eren: les entrevistes individuals (40%, $n = 14$), l'agenda (28,6%, $n = 10$), el correu electrònic (25,7%, $n = 9$) i les reunions grupals (5,8%, $n = 2$).

Respecte als factors que dificulten més la comunicació amb l'escola, les famílies varen considerar que el factor més limitat era el temps (51,4%, $n = 18$), la falta d'interès (28,6%, $n = 19$) i la rigidesa d'horaris per part de l'escola (20%, $n = 7$).

En relació amb aquesta dimensió, es va fer una pregunta oberta en la qual les famílies podien fer propostes de millora sobre la relació i la comunicació que s'estableix entre els diferents agents. Les respostes van ser: (a) més trobades amb tutors com són les entrevistes personals i les reunions de pares i mares; (b) ús directe del correu electrònic entre la família i el tutor; (c) més flexibilitat dels horaris per part dels mestres; (d) més ús de plataformes digitals. Un 40,7% ($n = 11$) va proposar una millora quant a més reunions amb tutors, van haver diverses respostes de les quals algunes van ser: "ampliar els horaris per poder assistir a reunions personals amb la tutora al llarg del curs, com així també la freqüència de més reunions"; "més reunions personals i grupals per afavorir la relació, tant amb els mestres com amb les altres famílies". Un 18,5% ($n = 5$) pel que fa a l'ús directe del correu electrònic i varen esmentar: "s'hauria

d'utilitzar més el correu electrònic directament amb els tutors, amb la finalitat de tenir una comunicació diària i més eficaç". Mentre que un 25,9% ($n = 7$) va fer referència a oferir horaris més flexius i varen comentar: "haurien d'haver-hi més hores per fer reunions amb la mestra", "sabent que els pares treballem, l'escola hauria de proporcionar més horaris i ser més flexible a l'hora de donar hores de reunions". Un 14,8% ($n = 4$) va esmentar com a millora l'ús de plataformes digitals: "la importància de l'ús i el foment de plataformes digitals com podien ser google o esmentia i l'opció de crear un tauler d'anuncis o una aplicació d'agenda electrònica per penjar els esdeveniments importants de l'escola, entre d'altres".

Considerant el grau de satisfacció sobre la comunicació que existeix entre la família i l'escola, les famílies, a través d'una escala gradual de l'1 al 5, van respondre el següent: un 74,3% ($n = 26$) estaven molt satisfets, per això, li posaven entre un 4 i un 5; un 20% ($n=7$) van valorar-la amb un 3, mentre que un 5,8% ($n = 2$) valoraven la comunicació que s'estableix entre un 1 i un 2.

En relació amb el segon objectiu específic, *identificar el tipus de participació de les famílies, segons la perspectiva dels docents i de les famílies*, es van incloure les següents categories: (3) participació de la família a l'escola, (4) atribució de responsabilitats i concepció de l'escola.

Participació de la família a l'escola

Entenem la participació com un procés que es construeix col·lectivament per obtenir beneficis personals i col·lectius. Per tant, participar en l'àmbit educatiu fa referència al fet de poder ser protagonista del propi procés educatiu, és a dir, analitzarem la participació familiar al centre educatiu a partir de les següents subcategories: (a) tipus de participació, (b) propostes de millora de cara al futur de l'escola.

Els professionals van coincidir que la participació familiar més freqüent a l'escola era a través de: (1) festivals i festes; (2) comissions; (3) excursions; (4) el dia a dia a l'escola; (5) òrgans participatius del centre. En relació amb la participació a festes i festivals, l'equip va coincidir que són els moments on participen més les famílies. D'altra banda, el coordinador d'EP va ressaltar la importància de la participació a les comissions, ja que en certs moments del curs era necessari l'ajuda de voluntaris i, és per això, que es demanava que els familiars s'apuntessin en funció de les inquietuds o de la disponibilitat horària en les diferents comissions. Pel que fa a les excursions van esmentar que comptaven amb la col·laboració d'1 o 2 familiars per acompanyar a realitzar l'activitat. Per últim, considerant el dia a dia a l'escola, tot l'equip estava d'acord en què l'etapa on es potencia més la participació familiar en activitats puntuals és infantil.

El protagonista de la setmana consisteix en que cada setmana un infant és el protagonista i, per tant, es coneix què li agrada fer, com és, etc. Els dijous és el dia que venen la mare i/o el pare a fer una activitat especial preparada per ells mateixos, com pot ser un conte, un treball manual, un taller, ensenyar una mascota, etc. (psicopedagoga).

A P5 fem una activitat sobre els oficis, on els familiars venen a explicar les diferents professions i feines que s'ocupen (coordinador d'EP).

Fent referència a la representació de les famílies en els òrgans participatius de l'escola, l'equip docent va al·ludir el consell escolar, el director va especificar que es fa una elecció d'un parell de pares, per a participar en les reunions del consell. I, d'altra banda, la cap d'estudis va esmentar l'AMPA, ja que va voler posar èmfasi a l'alta participació de les famílies que estan associades, amb un 80% de famílies participatives.

Tenint en compte la perspectiva de les famílies amb el tipus de participació familiar, ens vàrem trobar que un 78,8% ($n = 26$) participava en les festes escolars que organitza el centre educatiu, seguit d'un 42,4% ($n = 14$) en les excursions escolars. En menor grau, un 36,4% ($n = 12$) de les famílies participaven en les activitats del dia a dia a la classe, un 15,2% ($n = 5$) de les famílies participaven en òrgans de govern del centre educatiu i un 12,1% ($n = 4$) de les famílies participaven en projectes impulsats per l'escola.

Pel que fa a les propostes de millora de cara a la participació familiar, el professorat va esmentar que actualment no existia cap tipus d'activitat, on es promogué la corresponsabilitat i la relació família-escola. De totes maneres, tot l'equip va coincidir i va ressaltar la importància de la participació de la família i la necessitat de crear activitats i moments en els quals es puguin implicar i fer una aportació en el projecte educatiu del centre.

Recordo fa uns anys que hi havia més desconfiança i és un error perquè la participació de pares i mares és un recurs que hem d'utilitzar i, no com a espectadors, sinó que vinguin a fer coses (director del centre).

Segons la perspectiva de les famílies, varen proposar que els agradaria participar en la creació de nous projectes o programes conjunts amb els docents (45,8%, $n = 16$) i en les activitats del dia a dia a la classe (40%, $n = 14$). Mentre que en menor grau (14,5%, $n = 5$), es varen decantar per les excursions i les festes escolars.

Fent referència a les propostes de millora que les famílies varen esmentar van ser: (a) dissenyar espais de treball conjunt entre mestres i famílies, (b) implicar més a la família respecte al disseny de noves propostes, (c) promoure xerrades d'interès, (d) obrir les portes de la classe per a participar en el dia a dia dels nens, (e) formació de les famílies. En relació amb oferir espais de treball conjunt entre mestres i famílies, alguna de les frases que van mencionar va ser: "millorar els espais de treball conjunt entre mestres i famílies en la proposta dels nostres fills". Quant a implicar més a les famílies, es va esmentar el següent: "tenir més veu en algunes de les propostes, ja que moltes es pot participar tal com es diu, però no es pot participar en el disseny de noves propostes". Pel que fa a promoure xerrades d'interès per a pares, alguna de les famílies van comentar: "oferir xerrades sobre casuística directament relacionada amb els nens: bullying, assetjament, ciberbullying, entre d'altres". Fent referència a obrir les portes de l'aula el dia a dia, alguna de les frases mencionades per part dels pares van ser: "entrar a la classe el dia a dia i fer activitats conjuntes", "deixar participar als pares a la classe el dia a dia a les diferents activitats:

psicomotricitat, música, ambients, racons, etc.". En relació amb la formació de les famílies, alguns dels pares van veure la necessitat que l'escola ofereixi una formació i van comentar el següent: "formació per a pares i mares sobre temes que per a nosaltres són un repte i no sabem com abordar", "formació de pares per a poder ajudar més als nostres fills, ser millors pares i estar al corrent de la vida del dia a dia dels nens".

Concepció de l'escola

Es té en compte la concepció que es té de l'escola amb una finalitat educativa, ja que té la intenció de millorar tot el col·lectiu, és per això que hem volgut conèixer de quina manera es té en compte l'opinió de les famílies per a possibles futures millores.

L'equip docent és conscient de la importància de conèixer les opinions de les famílies per a introduir possibles canvis i millorar la comunitat d'aprenentatge. És per això, tal com ens han comentat els professionals, cada any es passen les enquestes de satisfacció a les famílies que tenen la finalitat d'introduir petits canvis, en la mida del possible, per a millorar el futur de l'escola. A més, estan molt satisfets, ja que afirmen que el grau de participació és molt alt i, això vol dir que les famílies s'ho prenen en sèrio.

Tenim una participació molt alta, un 70% de famílies contesten les enquestes, són xifres elevades, sobretot, si les comparem amb altres escoles del municipi, ja que si arriben al 20% estan més que satisfetes (director del centre).

Un cop analitzades les categories plantejades per a donar resposta als nostres objectius, hem pogut observar que el model de relació que s'estableix entre els diferents agents educatius és el model transplant. És a dir, tot i que l'escola té en consideració a la família i creu que és imprescindible la participació d'aquesta per al desenvolupament integral de l'infant, els docents són els que prenen les decisions finals que fan referència al centre educatiu.

Pla d'intervenció destinat a la comunitat educativa, per a millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius

Un cop van ser detectades les necessitats, vam dissenyar la nostra proposta de millora sobre la relació familiar a l'escola, per a possibles reformes en relació amb la col·laboració familiar a l'escola.

Aquest pla d'intervenció és una prova pilot que tindrà una duració d'un curs escolar. Consisteix en la creació d'un nou òrgan escolar, el qual sigui el motor de canvi, amb la finalitat d'innovar per a crear l'escola que volem entre tots, donant resposta a les necessitats i reptes actuals trobats en la investigació (a l'annex 2 es pot accedir al pla d'intervenció) (a la taula 3 es troben les característiques del pla d'intervenció).

Característiques de la proposta d'intervenció

Trets característics de la intervenció

Objectiu

El nostre projecte és la creació d'un equip motor, com a responsable de promoure el canvi a l'escola. És l'encarregat de dissenyar activitats i sessions per a tota la comunitat per a millorar la relació família-escola.

- Millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius.
- Potenciar la participació familiar a l'escola.

Fases

El pla d'acció el dividim en diferents blocs, per tal de facilitar la comprensió del projecte i de treballar de forma lògica, coherent i ordenada amb les famílies i amb l'escola, d'aquesta manera, el projecte l'emmarquem en 5 blocs els quals són: (a) sensibilització i presa de decisions; (b) fase de somni; (c) selecció de prioritats; (d) planificació; (e) execució i avaluació.

- *1a fase de sensibilització i presa de decisions:* consisteix a informar sobre els principis bàsics de l'educació del segle XXI. És una fase de conscienciació. Sessions destinades a famílies, mestres, professors i personal no-docent de l'escola per començar a familiaritzar-nos amb el tema i despertar l'interès i la curiositat dels membres participants. És el moment de decidir si es vol seguir endavant amb la proposta. En cas afirmatiu, caldrà decidir qui formarà part d'aquest òrgan de treball.
- *2a fase de somni:* consisteix a treballar la coneixença i la cohesió del nou equip de treball, a partir de dinàmiques. Somiarem amb l'escola què volem i ens preguntarem: Què ens agradaria que tingués l'escola que hem triat per portar als nostres fills? Quina és l'escola dels nostres somnis? La pregunta té la intenció que surtin idees noves per millorar el centre educatiu i, alhora, creem confiança i tothom pugui opinar. És important definir quins rols són imprescindibles i qui s'encarregarà de cada funció, considerant les inquietuds i les habilitats de cadascú.
- *3a fase selecció de prioritats:* es vol analitzar el context actual i fer un contrast entre la realitat del centre i l'escola ideal, per tal de seleccionar i prioritzar les necessitats de l'escola i de les famílies.

Trets característics de la intervenció

- *4a fase planificació:* un cop detectades les necessitats prioritàries, es faran tres petits grups dins l'equip per desenvolupar els temes que es volen tractar amb tota la comunitat. Aspectes importants a tenir en compte en aquesta fase: posada en comú de què ha treballat cada petit grup i posar data per dur a terme les sessions amb tota la comunitat.
- *5a fase execució i avaluació:* compartir amb tota la comunitat educativa el que han planificat els membres de l'equip. En aquesta fase es comença a parlar d'innovació-experiment. Aquesta mateixa fase té la funció d'avaluar el que s'està duent a terme, per tant, d'una banda haurem de fer una avaluació i revisió interna de l'òrgan escolar, el qual ha iniciat a promoure el projecte i, d'altra banda, una revisió externa, tenint en compte l'opinió de tota la comunitat educativa.

Sessions

La freqüència amb què es reuneix l'equip és una vegada al mes, reunions de 2 hores.

- *Fase 1 sensibilització i presa de decisions:* està pensada perquè es porti a terme durant el mes de setembre i octubre, ja que cal preparar tota la informació i la presa de decisions requereix un temps.
- *Fase 2 somni:* 1 sessió de dues hores durant el mes de novembre.
- *Fase 3 selecció de prioritats:* 1 sessió de dues hores durant el mes de desembre.
- *Fase 4 planificació:* 2 sessions de dues hores cadascuna, un total de 4 hores, al mes de gener i febrer.
- *Fase 5 execució i avaluació:* 3 sessions conjuntes amb tota la comunitat, una sessió per mes durant març, abril i maig.

Durada i avaluació del projecte

El projecte és una prova pilot que té una durada d'un curs escolar, però pot ser prolongat altres cursos en cas que es valori positivament. Abans de crear aquest projecte va ser necessari analitzar les diferents categories per conèixer de quin punt partíem. De la mateixa manera, per tal de revisar la proposta d'acció, caldrà fer la mateixa anàlisi de les categories (avaluació de seguiment un cop acabada la prova pilot) per veure què ha canviat, què ha millorat, quines coses caldria millorar en cas que es tornés a dur a terme, etc.

DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Aquest estudi tenia com objectiu dissenyar un pla d'intervenció dirigit a les famílies i a l'escola, amb la finalitat última de millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius, a partir de l'anàlisi i estudi de les necessitats del centre obtingudes a través de les famílies i l'equip docent.

En referència a l'objectiu general, podem considerar que el pla d'intervenció dissenyat com una mesura innovadora per al centre, ha estat dissenyat amb la finalitat de crear vincles, establir connexions i una bona comunicació entre els diferents agents educatius, en aquest cas, més concretament entre l'escola i la família (Bolívar, 2006) com a punts de partida del projecte. Realment, és una proposta que ofereix una resposta de qualitat a la diversitat, desenvolupa les competències i capacitats que es troben a l'aula i vetlla per les necessitats de cadascun dels infants o joves (Ordóñez, 2005). És un projecte que emmarca els àmbits d'intervenció, com ara són els reptes i les necessitats del segle XXI i les relacions de col·laboració, confiança i respecte mutu, entre d'altres, que els autors consideren bàsics per a promoure una relació de col·laboració entre la família i l'escola. Amb la finalitat d'afavorir l'Atenció a la Diversitat i esdevenir una millora en el procés d'ensenyament-aprenentatge significatiu i enriquidor pel nostre alumnat. En els resultats podem observar que l'escola té aspectes molt positius, quant a la innovació, l'atenció a la diversitat i el tracte amb les famílies. Tanmateix, aquest projecte presenta punts de millora en la seva revisió i anàlisi.

Respecte al primer objectiu específic, hem determinat el model de relació entre família i escola, segons Reinhardt (citada per Domínguez, 2010) ens trobem en un context on hi predomina el model transplant. L'escola reconeix l'experiència i competència dels pares com educadors i tots aporten un coneixement imprescindible: els professionals per la seva formació i experiència, i els pares com autèntics experts en els fills. Així i tot, tenint en compte la família perquè és un factor imprescindible en el desenvolupament de l'infant, finalment l'escola és qui pren les decisions. Un exemple seria el tipus de participació familiar a l'escola, és a dir, tot i que s'intenten fer millores perquè la família participi més, al final acaben ajudant únicament en la preparació de les festes, tal com s'acorda a l'equip docent. És per això que cal potenciar models de col·laboració, els quals afavoreixin la construcció d'una comunitat d'aprenentatge i els diferents agents educatius tinguin una relació simètrica.

Ens trobem que hi ha famílies que se senten en una responsabilitat compartida amb l'escola, tot i que encara hi ha moltes famílies que pensen que l'escola i els mestres són els únics responsables de l'educació dels nens i, per tant, que no és necessària la implicació familiar en el projecte educatiu. Partint d'aquesta base, veiem que s'allunya del que esmenten els diferents autors en el marc teòric, com són Elboj i Oliver (2013) que parlen de la importància d'aconseguir arribar a tot l'alumnat i donar resposta a les seves necessitats compartint a través de la participació i el treball conjunt dels diferents agents educatius (Elboj i Oliver, 2013). Per la qual cosa creiem que es requereix més hores de formació de pares i mestres per a

conscienciar sobre la importància de la implicació familiar per a l'èxit dels infants. De la mateixa manera, vam determinar el grau de satisfacció de les famílies quant a la comunicació i la relació que s'estableix entre la família i l'escola. Les famílies, en general, la valoren positivament, tot i que hi ha una minoria que creu que és necessària una millora. Aquest fet es veu il·lustrat en les respostes que fan referència a possibles propostes de millora, les quals alguns exemples de les famílies són: més reunions amb el tutor, ús directe del correu electrònic entre la família i el tutor, més flexibilitat en els horaris i ús de plataformes digitals.

En relació al segon objectiu específic, hem trobat un seguit de possibles necessitats que fan referència a la línia de treball amb la família en el projecte educatiu del centre. D'una banda, ens adonem que les famílies tot i que participen en algunes activitats escolars com són: la preparació de festes, decoratius i festes escolars, etc. Ens trobem que no participen en d'altres com ara en el disseny de nous projectes, la col·laboració en l'execució de projectes ja existents, el dia a dia a l'escola i la creació de comissions mixtes. D'aquesta manera, considerem que per establir una bona corresponsabilitat amb la família, s'ha de contemplar la seva visió i, més aviat, tenir present la diversitat que existeix, per tal d'abordar les necessitats i inquietuds de tota la comunitat educativa. D'altra banda, si ressaltem la importància de crear un bon clima basat en la confiança i respecte a l'escola entre els diferents responsables educatius que interfereixen en la vida diària de l'alumne, observem que hi ha un buit en l'existència d'espais per a compartir i cohesionar el grup. Alhora molts docents i famílies exterioritzen que no se senten preparats en alguns reptes que són demanda per la societat actual, com són l'assetjament, els límits i la resolució de conflictes, és per això que creiem que s'hauria d'incloure aquest treball en el projecte educatiu. Considerem que seria una oportunitat poder dissenyar un espai, on es poguessin oferir xerrades formatives, on es vegi la implicació d'ambdues parts.

És important que el treball família-escola es faci de manera progressiva i organitzada, és a dir, creiem que cal donar èmfasi a aquest àmbit en el marc escolar, per tal de poder crear un ambient càlid, acollidor, basat en la confiança i el respecte i, a la vegada, que els diversos agents treballin lluitant per un objectiu comú, amb la finalitat de donar resposta a tot l'alumnat de manera exitosa i enriquidora. Per tant, necessitem canviar aquesta concepció estàtica i individualista, que la família treballa a casa i els mestres a l'escola, si no anar cap a una idea, en la qual l'escola i la família treballin conjuntament i hi hagi consciència que col·laboració implica innovació, èxit i qualitat.

És per això que fent referència al tercer objectiu específic, un cop van ser detectades les necessitats, vam dissenyar la nostra proposta de millora sobre la relació familiar a l'escola, per a possibles reformes en relació amb la col·laboració familiar a l'escola. Abans de parlar comunitats d'aprenentatge, és imprescindible que el projecte se centri en el desplegament d'una bona convivència entre la família i l'escola, ja que implica lluitar per un objectiu comú, que és la base de l'èxit educatiu dels alumnes (Epstein,

2001) i el desenvolupament emocional, social, cognitiu, professional, comunicatiu i personal (Ferrer i Martínez, 2005).

A tall de cloenda, per tal de finalitzar la investigació, volem deixar constància de les limitacions d'estudi. Hem trobat dificultats, en relació amb la participació familiar en l'estudi, ja que d'un total de 125 famílies, han contestat el qüestionari 35 famílies. Aquest fet ens indica que és una mostra reduïda i pot resultar poc representativa. D'altra banda, a causa de la falta de temps no s'ha pogut aplicar el pla d'intervenció dissenyat i, per tant, de cara a noves propostes de futur, caldria centrar l'estudi en realitzar aquest pla de treball.

En suma, la comunitat educativa ha de promoure una col·laboració família-escola eficaç, significativa, d'èxit i de qualitat, a partir de la conscienciació, la voluntat i el respecte pels diferents agents educatius. D'aquesta manera, s'oferirà una educació de qualitat, innovadora, diversa i inclusiva, en la qual es formen infants actius, competents, crítics, autònoms, transformadors i decidits. Per aquesta raó, hauríem de reformular l'escola que volem, quins objectius es planteja aquesta escola i quines relacions es volen establir al centre educatiu, perquè el sistema educatiu pugui formar futurs ciutadans crítics en un món social i laboral transformador i exitós.

El centre escolar del nostre estudi, tal com ens ha transmès al FG, considera aquesta corresponsabilitat com a essencial en el seu projecte educatiu, sobretot,

pel que fa a l'educació infantil. Tanmateix, veiem un buit a les altres etapes educatives, ja que creiem que és quelcom que s'ha de treballar de forma progressiva al llarg de tots els períodes educatius, implicant al màxim les famílies i conscienciant-les.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ainscow, M. (Enero de 2005). El próximo gran reto: la mejora de la escuela inclusiva. Comunicación de apertura de Congreso sobre Efectividad y Mejora Escolar, Barcelona. Recuperat a http://formacion.educalab.es/pluginfile.php/42213/mod_imsdp/content/3/mejora_escuela_inclusiva.pdf
- Bolívar, A. (2006). Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común. Revista de educación, 339, pp. 119-146. España, Granada.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development. Cambridge, M.A.: Harvard University Press.
- Colás Bravo, P., y Contreras Rosado, J.A. (2013). La participación de las familias en los centros de Educación Primaria. Revista de Investigación Educativa, 31, pp. 485-499. España, Sevilla.
- Comellas, M.J. (2009). Família i escola: compartir l'educació. Barcelona, Espanya: Editorial Graó.

- De León Sánchez, B. (2011). La relación familia-escuela y su repercusión en la autonomía y responsabilidad de los niños. Conferencia llevado a cabo en el XII Congreso internacional de teoría de la educación, Universitat de Barcelona, España. Recuperat a https://extension.uned.es/archivos_publicos/webex_actividades/5385/repercusiones8.pdf
- Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya (2006). Els plans educatius d'entorn: una resposta integral i comunitària. Recuperat a <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/publicacions-periodiques/caixa-eines/>
- Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu. Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú.* Recuperat a <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf>
- Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. (2006). Formació per a les famílies. Recuperat a <http://xtec.gencat.cat/web/.content/comunitat/escolaifamilia/recursos/doc-definicio-introduccio/formacio-per-a-les-families.pdf>
- Domínguez Martínez, S. (2010, mayo). La educación, cosa de dos: la escuela y la familia. Revista digital para profesionales de la enseñanza. Recuperat a https://77www.quned.es/archivos_publicos/webex_actividades/4440/laeducacioncosadedoslaescuelaylafamilia.pdf
- Elboj, C, Puigdemívol, I., Soler, M., y Valls, R. (2002). *Comunidades de Aprendizaje. Transformarla Educación.* Barcelona, Grao.
- Elboj, C., & Nielmela, R. (2010). Sub-communities of mutual learners in the classroom: the case of Interactive groups. *Revista de psicodidáctica*, 15 (2): pp. 177-189.
- Elboj, C., Puigdemívol, I. y Soler, M. (2006). *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación.* Barcelona, España: Editorial Graó.
- Epstein, J.L, Sanders, M.g. (2006). Prospects for change: preparing educators for school,family, and community partnerships. *Peabody Journal of Education*, 81(2): pp. 81-120.
- Essomba Gelabert, M.A. (2003). Els discursos sobre atenció a la diversitat en la comunitat educativa a Catalunya (tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona, Espanya.
- Ferrer, G. i Martínez, S. (2005). «Formació de les famílies en el marc de l'escola inclusiva: un repte per a les comunitats d'aprenentatge». *Educar*, 35, 71-85. Recuperat a <https://ddd.uab.cat/pub/educar/0211819Xn35/0211819Xn35p71.pdf>

- Flecha, R., y Puigbert, L. (2002): «La comunidades de aprendizaje: Una apuesta por la igualdad educativa», en REXE:Revista de estudios y experiencias en educación, 1, 1, pp. 11-20.
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. et al. (2005). «Why do parents become involved? Research findings and implications», en Elementary School Journal, 106 (2), pp. 105-190. Tennessee, Estats Units.
- Hoover-Dempsey, K.V., & Sandler, H.M. (1997). «Why do parents become involved in their children's education?», en Review of Educational Research, 67, pp. 3-42. Tennessee, Estats Units.
- Jaussí, M. L. (coord.). (2003). Comunidades de aprendizaje. Vitoria: Servicio de publicaciones del Gobierno Vasco.
- Keith, N.H. (1997). «Can urban school reform and community development be joined?. The potential of community schools», en Education and Urban Society, 28, pp. 237-268. Pennsilvània, Estats Units.
- Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Departament de la presidència número 5422. Barcelona, 2009.
- López Larrosa, S. (2009). La relación familia-escuela. Guía práctica para profesionales. Educación, orientación y terapia familiar. A Coruña, España: Editorial CCS.
- Pastó Niubó, C. (2012). El treball en xarxa entre els diferents serveis de la comunitat educativa. Les veus dels agents implicats (professionals) i criteris per desenvolupar una proposta d'actuació pel treball en xarxa al territori (tesis doctoral). Universidad de Lleida, Lleida, España.
- Simón, C., Giné, C., y Echeita, G. (2016). Escuela, familia y comunidad: construyendo alianzas para promover la inclusión. Revista latinoamericana de educación inclusiva. Recuperat a https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?pid=S0718-73782016000100003&script=sci_arttext
- Torío López, S. (2004). Familia, escuela y sociedad. Aula Abierta, 83, 35-52. España, Oviedo. Recuperat a <http://digibuo.uniovi.es/dspace/bitstream/10651/26953/1/AulaAbierta.2004.83.35-52.pdf>

ANNEXOS

Annex 1: Qüestionaris a les famílies d'educació infantil i primària

Estimat/da:

El currículum del Màster Universitari en Psicopedagogia de la Universitat Ramon Llull preveu que els estudiants facin un treball final de màster (TFM). Per aquest motiu i com a membre de la comunitat educativa, el/la convidem a participar en un estudi conduït per l'estudiant Andrea Carcelén Ferrero i dirigit per la Dra. Natasha Baqués.

La finalitat de la investigació és conèixer la concepció de les famílies sobre la relació de col·laboració que s'estableix entre l'escola i la família.

Les dades obtingudes seran tractades de forma confidencial (d'acord amb la Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal 15/1999 del 13 de desembre, desenvolupada posteriorment pel Reial Decret 1720/2007) i la seva finalitat no serà un altre que la de millorar tant el coneixement com les relacions de col·laboració escola i família. Si participa entenem la seva voluntarietat i que tenim la seva conformitat.

Indicacions per respondre i enviar el qüestionari:

- Aquest qüestionari s'ha d'omplir d'una sola vegada per a què les seves dades siguin guardades i enviades correctament.
- No oblidis que hi ha camps de resposta obligatòria marcats amb un asterisc vermell. L'omissió d'alguns d'aquests camps no permet continuar.
- Recordis que per enviar el qüestionari ha de prémer el requadre ENVIAR que trobarà al final.

NOTA: Si té alguna dificultat per respondre aquest format de qüestionari, si us plau, posi's en contacte amb la Srta. Andrea Carcelén Ferrero a la següent adreça electrònica: andreaCF1@blanquerna.url.edu

Aspectes demogràfics

1. Gènere: F o M
2. Edat:
3. Nivell d'estudi:
 - ESO (Educació Secundària Obligatòria)
 - Batxillerat/COU
 - Formació tècnica de grau mig o superior
 - Formació universitària
 - Formació professional
4. Nombre de fills/es:
 - Nens: 0 1 2 3 4

Nenes: 0 1 2 3 4

5. Edat dels fills/es:

1r fill/a: 0-12 mesos 1-2 anys 3-5 anys 6-8 anys 9-12 anys 12-15 anys Més de 16

2n fill/a: 0-12 mesos 1-2 anys 3-5 anys 6-8 anys 9-12 anys 12-15 anys Més de 16

3r fill/a: 0-12 mesos 1-2 anys 3-5 anys 6-8 anys 9-12 anys 12-15 anys Més de 16

6. Nombre de fills/es a l'escola: 1 2 3 4

7. El vostre fill/a actualment està cursant...

1r fill/a: P3EI P4EI P5EI 1rEP 2nEP CM: 3r i 4t CS: 5è i 6è ESO

2n fill/a: P3EI P4EI P5EI 1rEP 2nEP CM: 3r i 4t CS: 5è i 6è ESO

3r fill/a: P3EI P4EI P5EI 1rEP 2nEP CM: 3r i 4t CS: 5è i 6è ESO

8. Anys que fa que coneixeu l'escola:

Coneixença de l'escola

1. Com vàreu conèixer l'escola?

- Algun membre de la família és ex-alumne
- A través de les xarxes socials (pàgina web, facebook, etc.)
- A partir d'amics o coneguts
- Altres:

2. Què és el que més vàreu valorar per triar aquesta escola?

- El fet que algú de la família fos ex-alumne?
- La proximitat a l'escola
- L'educació en valors de l'humanisme cristià
- El mètode educatiu
- Altres:

3. Durant el període d'adaptació a l'escola, tant l'infant com la família...

Us va sentir molt ben acollits, molt satisfets de la tasca de l'escola i participis del procés d'adaptació del nostre fill/a

Us va sentir molt ben acollits, molt satisfets de la tasca de l'escola, però no vam participar tant com ens hagués agradat

Us va sentir acollits, però els que s'encarreguen de l'educació són els mestres i, per tant, nosaltres no tenim res a fer

No us va sentir a gust

Altres:

4. Quin factor considereu que va ser clau en l'acollida de l'infant per part de l'escola?:

5. Quin aspecte podria millorar-se quant a l'acollida?:

La comunicació Família-Escola

1. Quina considereu la via de comunicació més important que té l'escola?

L'agenda

El correu electrònic

Les xarxes socials (facebook, instagram, twitter...)

Cara a cara amb el/la mestre/a

Entrevistes personals

Reunions grupals

Altres:

2. Quin canal potser hauria de potenciar més l'escola?

L'agenda

El correu electrònic

Les xarxes socials (facebook, instagram, twitter...)

Cara a cara amb el/la mestre/a

Entrevistes personals

Reunions grupals

Altres:

3. Amb quina freqüència us comuniquem amb l'escola?

Diàriament

Setmanalment

Mensualment

Trimestralment

- Anualment

4. Quin és l'aspecte que creieu que facilita més la comunicació entre la família i escola?

- El temps
- L'actitud i la predisposició per l'educació dels fills/es
- Sentiment de pertinença a un sistema global que no només educa l'escola, sinó també la família
- La predisposició per aprendre a ser millors pares i mares
- Altres:

5. Quin és el factor que considereu que dificulta més la comunicació amb l'escola?

- El temps
- L'actitud i la predisposició per l'educació dels fills/es
- Sentiment de pertinença a un sistema global que no només educa l'escola, sinó també la família
- La predisposició per aprendre a ser millors pares i mares
- Altres:

6. Quin és el grau de satisfacció que tens sobre la comunicació entre la família i l'escola?

Poc satisfactori 1 2 3 4 5 Molt satisfactori

7. Com es podria millorar la comunicació amb l'escola?:

La participació de la família a l'escola

1. En quins moments i/o activitats participeu? (possibilitat de marcar més d'una casella):

- Festes escolars (Castanyada, Nadal, Carnestoltes, Fi de Curs...)
- Activitats del dia a dia a la classe
- Òrgans de govern del centre educatiu (AMPA; Consell escola)
- Projectes dissenyats que impulsa l'escola
- Creació de nous projectes o programes conjunts amb els docents
- Altres:

2. En quins moments i/o activitats us agradaria participar? (possibilitat de marcar més d'una casella):

- Festes escolars (Castanyada, Nadal, Carnestoltes, Fi de Curs...)
- Activitats del dia a dia a la classe
- Òrgans de govern del centre educatiu (AMPA; Consell escola)

- Projectes dissenyats que impulsa l'escola
- Creació de nous projectes o programes conjunts amb els docents
- Altres:

3. Quin aspecte és el que més valoreu quant a la relació família- escola?

- La participació de les famílies a la classe el dia a dia
- La col·laboració amb l'escola en el disseny de programes i activitats per als infants
- La presa de decisions conjuntes que influeixen l'escolaritat dels nostres fills/es(escola i família)
- La participació en comissions preparant les festes de l'escola (Castanyada, Jocs Florals, Nadal, Fi de curs...)
- La participació en les festes de l'escola on podem veure els nostres fills/es actuar o presentant el que han creat
- La participació com acompanyants a les sortides o excursions que realitza l'escola
- Altres:

4. Com es podria millorar la participació de la família a l'escola?:

Annex 2: Pla d'intervenció destinat a la comunitat educativa, per a millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius

La decisió de transformar el centre en una Comunitat d'Aprenentatge no es pot pretendre que sigui un procés immediat i, per tant, cal respectar diferents fases i ser conscient que cal una profunda reflexió i una voluntat de canvi de tota la comunitat educativa (Generalitat de Catalunya, Departament d'ensenyament, 2010).

Quan parlem de col·laboració i convivència, implica que hi hagi confiança, respecte mutu, reciprocitat, comunicació i acceptació de les singularitats de cadascú (Bryk i Schneider, 1993). És per això que comptem amb aquest projecte, per tal de començar a conscienciar sobre què implica construir una comunitat d'aprenentatge i poder iniciar el treball, per tal de millorar les relacions de convivència que s'estableixen al centre educatiu.

Abans de parlar comunitats d'aprenentatge, és imprescindible que el projecte se centri en el desplegament d'una bona convivència entre la família i l'escola, ja que implica lluitar per un objectiu comú, que és la base de l'èxit educatiu dels alumnes (Epstein, 2001) i el desenvolupament emocional, social, cognitiu, professional, comunicatiu i personal (Ferrer i Martínez, 2005). S'ha de ser conscient que cal seguir un procés natural perquè aquesta relació flueixi. D'aquesta manera, aquest pla d'intervenció consisteix en la creació d'un nou òrgan escolar que sigui el motor de canvi, amb la finalitat d'innovar per a crear l'escola que volem entre tots, donant resposta a les necessitats i reptes actuals trobats en la investigació.

El pla d'acció el dividim en diferents blocs, amb la finalitat de facilitar la comprensió del projecte i de treballar de forma lògica, coherent i ordenada amb les famílies i amb l'escola (a la taula 4 es troben les característiques estructurals de la proposta d'intervenció).

Taula 4

Característiques estructurals del pla d'intervenció

Proposta d'intervenció

Objectiu

El nostre projecte és la creació d'un equip motor, com a responsable de promoure el canvi a l'escola. És l'encarregat de dissenyar activitats i sessions per a tota la comunitat per a millorar la relació família-escola.

- Millorar la relació de col·laboració i convivència de forma natural entre els diferents agents educatius.
- Potenciar la participació familiar a l'escola.

Sistematització

- Aquest nou col·lectiu està pensat perquè estigui format per diferent representació escolar: un representant de l'equip directiu, un representant de cada etapa (EI, EP, ESO), un representant de l'equip SAPP, 2 famílies d'EI, 3 famílies d'EP (CI, CM, CS) i 2 famílies de l'ESO (una de 1r cicle i una de 2n cicle). D'altra banda, en aquesta primera prova pilot, per tal de fer una bona gestió de grup és necessari comptar amb una persona que hagi estat durant el disseny de la proposta. El nou òrgan escolar tindrà un nom i el seu propi logo, perquè tingui singularitat, caràcter propi i força per moure i transformar l'escola.
- Aquest equip és el motor de promoure el canvi a l'escola, és l'encarregat de dissenyar activitats i sessions per millorar la relació família-escola. Tot i que aquest òrgan és qui promou aquest canvi, és important que la comunitat estigui conscienciada i participi en tot el que es prepara, ja que requereix un esforç i una preparació per part de l'equip. El grup es reuneix per tal de trobar les necessitats escolars que presenta la comunitat i dissenyar sessions perquè participi tota la comunitat.
- El nou equip de treball representa les diferents parts que formen la comunitat educativa. És per això que aquesta primera prova pilot parteix de les necessitat que té el centre, segons aquest col·lectiu. Tenint en compte que és una realitat diversa, en la qual comptem amb la presència de diferents àmbits: famílies de les diferents etapes i professionals experts en diversos àmbits, equip directiu inclòs. A mesura que aquest equip vagi treballant i preparant trobades per a tota la comunitat, aniran sorgint altres propostes de millora i necessitats educatives que serviran per a preparar altres sessions amb tota l'escola.
- Pel que fa a l'equip seria recomanable canviar cada 2 o 3 anys, per tal d'introduir noves idees i noves perspectives. De la mateixa manera, és important que sempre quedi algú que conegui bé el funcionament, per tal de garantir un bon relleu dins l'equip. D'altra banda, volem posar èmfasi en la formació que rebrà aquest equip, ja que és important que es tingui una base quant a psicologia evolutiva, dinàmiques socials i estructura de sessions.

Temporització i seqüenciació

La prova pilot té una durada d'un curs escolar. El pla d'acció el dividim en diferents blocs, amb la finalitat de facilitar la comprensió del projecte i de treballar de forma lògica, coherent i ordenada amb les famílies i amb l'escola, d'aquesta manera, el projecte l'emmarquem en 5 blocs els quals són: (a) sensibilització i presa de decisions; (b) fase de somni; (c) selecció de prioritats; (d) planificació; (e) execució i avaluació. La freqüència amb què es reuneix l'equip és una vegada al mes, reunions de 2 hores³.

Avaluació del projecte

Abans de crear aquest projecte va ser necessari analitzar les diferents categories per conèixer de quin punt partíem. De la mateixa manera, per tal de revisar la proposta d'acció que hem creat, caldrà fer la mateixa anàlisi de les categories (avaluació de seguiment un cop acabada la prova pilot) per veure què ha canviat, què ha millorat, quines coses caldria millorar en cas que es tornés a dur a terme el procés, etc.

Com bé hem esmentat prèviament, la proposta l'hem dividit en diferents blocs i, a continuació, es presenta de forma detallada considerant els objectius, la temporització, el material i les propostes de dinàmiques per a cada fase.

<i>1a fase sensibilització i presa de decisions</i>
<i>Objectius</i> <ul style="list-style-type: none">● Informar sobre els principis bàsics de l'educació del segle XXI.● Conscienciar sobre la importància de la relació família-escola i la participació familiar per a l'èxit educatiu dels infants i l'atenció de la diversitat del centre.● Familiaritzar-nos amb el tema i despertar l'interès sobre un tema tan actual com és família-escola.
<i>Temporització</i> <p>Mes: setembre i octubre</p> <p>Durada: el temps necessari per crear el material, presentar la proposta i prendre decisions</p>
<i>Material</i> <p>Material preparat per a la presentació, en aquest cas, un prezi molt visual, follets informatius amb la informació</p>

³ Les reunions podran allargar-se sempre que l'equip ho vegi necessari i ho decideixi. De la mateixa manera, en cas de voler fer més quedades addicionals, també podran parlar-ho en funció de les necessitats. El lema de l'equip serà: *som flexibles!*

necessària, la qual és: els objectius, les intencions, qui forma aquest equip, etc.

Propostes de dinàmiques

1. Reunió amb el claustre per presentar la proposta i decidir si es vol continuar cap endavant amb la idea.
2. Reunió de presentació amb les famílies per animar-les a participar i es familiaritzin amb el tema.
3. Un cop les famílies i el claustre coneix la proposta, és important que passi pel consell escolar perquè sigui aprovat.
4. Considerant que ha estat aprovat, deixarem passar un temps perquè les persones que estan interessades ho facin saber. En cas que hi hagi molta demanda caldrà fer una elecció, per tal que hi hagi la següent representació, per tal de fer de mediadors de les diferents parts que representen i formen l'escola:
 - Un representant de l'equip directiu: per tal que hi hagi una coordinació, un seguiment i un traspàs de qualitat.
 - Un representant de l'equip d'educació infantil.
 - Un representant de l'equip d'educació primària.
 - Un representant de l'equip d'ESO.
 - Un representant de l'equip SAPP.
 - 2 famílies representants d'educació infantil.
 - 3 famílies representants d'educació primària (un de cada cicle: CI, CM, CS).
 - 2 famílies representants de l'ESO (un de cada cicle: 1r cicle i 2n cicle).

2a fase de somni

Objectius

- Conèixer els membres del nou òrgan representatiu de l'escola.
- Reforçar les relacions socials entre els membres participants i cohesionar el grup.
- Dur a terme dinàmiques, amb la finalitat d'aconseguir un clima de confiança i de respecte mutu.
- Començar la transformació de l'escola que volem, a partir de somiar l'escola ideal.
- Decidir i repartir els diferents rols que ha de tenir l'equip, per al seu bon funcionament.

Temporització

Mes: novembre

Durada: 1 sessió = 2h

Material

1. Globus, una pilota, cordill de pita, estrelles impreses (una per a cadascú).
2. Fulls de paper, cartolines, colors, llapis, bolígrafs, post-its.

Propostes de dinàmiques

1. Jocs de coneixença: *Coneixem-nos; El globus; El joc de la pilota; Ens endinse'm; El joc de la confiança; La prova de foc; Les superestrelles.*
2. Com seria la nostra escola ideal? A partir d'aquesta pregunta tothom haurà de pensar com seria l'escola que voldríem per portar als nostres fills. Cadascú podrà descriure-ho a la seva manera: pintant, dibuixant, escrivint, fent un treball manual, etc. Un cop individualment hem pensat com seria farem una posada en comú, amb la finalitat d'anar coneixent les opinions dels altres. Aquesta activitat, alhora, ens dóna moltes pistes per conèixer com són els altres membres i quina manera de fer tenen (quina metodologia han triat per descriure l'escola: si són creatius, si són ordenats, si tenen moltes idees o potser són més realistes...)
3. Un cop s'ha trencat el gel, s'haurà de decidir quins rols hauran d'haver-hi dins de l'equip pel seu bon funcionament i repartir qui serà qui s'encarrega de cada funció. Serà important que hi hagi diferents papers, alguns exemples podrien ser (depenent de l'equip i les necessitats sorgides hi haurà uns rols o uns altres):
 - Coordinador
 - Referent per a les famílies
 - Secretari
 - Comunicació i difusió

3a fase selecció de prioritats

Objectius

- Analitzar el context del centre educatiu
- Fer una comparació entre l'escola ideal i la realitat analitzada
- Seleccionar les prioritats bàsiques necessàries per a començar a fer canvis de l'escola

Temporització

Mes: desembre

Durada: 1 sessió = 2h

Material

1. Agulles d'estendre la roba (una per a cadascú), bolígrafs, paper d'embalar
2. Globus, fulls en blanc, bolígrafs i paper d'embalar
3. El material que s'ha necessitat en les dues activitats prèvies

Propostes de dinàmiques

1. La pinça de les qualitats: cadascú haurà d'escriure a una agulla d'estendre la roba (una pinça) una característica que cregui que és molt potent de l'escola. Un cop cadascú hagi escrit a la pinça, es farà una roda per a posar en comú quines són les qualitats o els punts forts de l'escola, mentre algú escriu a un paper d'embalar les coses que van sortint.
2. S'enlairen les necessitats de l'escola: cadascú tindrà un globus, un paperet i un bolígraf i haurà d'escriure les necessitats que creu que té l'escola. Un cop tothom ho tingui escrit, es deixaran anar els globus per l'espai i cadascú agafarà un que no sigui el seu. D'aquesta manera, s'haurà de ser creatiu i buscar una manera per petar-lo i agafar el paperet que té dins. Tothom llegirà el paperet que hi havia en el globus i s'aniran apuntant les idees a un paper d'embalar.
3. Assemblea: és el moment de decidir i prioritzar quines són les necessitats que es consideren més essencials per anar treballant⁴. A partir del moviment assembleari, tenint criteri i sent realistes, s'haurà d'arribar a la conclusió quines són aquelles 3 coses que poden ser viables per començar a treballar. D'aquesta manera, es faran 3 grups de 4 (per interès i afinitat amb el tema) per començar a treballar en petit grup.

4a fase planificació

Objectius

- Treballar en petit grup la necessitat triada durant la sessió anterior per a planificar la sessió dirigida a tot membre de la comunitat educativa que vulgui participar.
- Seguir treballant la coneixença i la cohesió en el petit grup.
- Ser capaç de planificar sessions i cercar recursos i estratègies per donar resposta a les necessitats detectades.

⁴ Considerant que les persones que formen l'equip no és una mostra molt representativa, ja que falten molts professionals i famílies per donar la seva opinió, és un primer anàlisi per partir d'una base i tenint en compte una realitat diversa, en la qual comptem amb la presència de diferents àmbits: famílies de les diferents etapes i professionals experts en diversos àmbits, equip directiu inclòs. Un cop aquest equip estigui cohesionat, s'entengui i hagi començat a muntar coses per a tota la comunitat. A través de les diferents dinàmiques i de les avaluacions aniran sorgint noves necessitats i inquietuds, les quals l'equip recollirà i serviran per dissenyar i crear noves sessions.

<p><i>Temporització</i></p> <p>Mes: gener i febrer</p> <p>Durada: 2 sessions = 4h</p>
<p><i>Material</i></p> <p>Cada grup disposarà d'un material específic, depenent del que vulgui crear i com ho vulgui fer.</p>
<p><i>Propostes de dinàmiques</i></p> <p>Cada grup de treball té la funció de crear i aportar solucions i iniciatives de canvi. Cada grup és lliure de triar la metodologia per fer-ho. Alguns exemples que creiem que podrien sortir, considerant els resultats dels qüestionaris i del FG són: nous moments de participació de les famílies, formació de pares, xerrades d'interès, trobades de cohesió família-escola, recursos i estratègies per a tractar la resolució de conflictes, etc. En aquesta fase és important tenir en compte que l'equip fa una posada en comú del que cada petit grup ha creat. Entre tots, un cop saben que ha fet cadascú, es farà una planificació, tenint en compte el tema, la data per a realitzar-ho i, així, es puguin convocar als membres de l'escola per a poder compartir la sessió.</p>

<p><i>5a fase⁵ execució i avaluació</i></p>
<p><i>Objectius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Crear un espai conjunt per a tots els membres de la comunitat, per a construir una escola que es basi en la confiança i el respecte mutu. ● Estimular i capacitar la comunitat educativa en temes d'interès en la societat actual. ● Compartir la feina feta a l'equip amb tota la comunitat educativa.

⁵ Un cop l'equip hagi passat per totes les fases per primer cop, s'hagin dut a terme les sessions dissenyades amb tota la comunitat i la respectiva avaluació. L'avaluació contemplarà propostes de millora quant a les sessions i nous temes per a abordar en futures trobades. Aquesta avaluació ens permetrà recollir l'opinió de tots per poder tornar a començar en cas que es decideixi prolongar el projecte. Es repetiran totes les fases, inclosa la primera, ja que també creiem que és necessari un espai el qual combini temps de feina i oci. Així i tot, a mesura que vagi avançant el temps, la primera i la segona fase aniran canviant en funció de les necessitats de l'equip.

Temporització

Mes: març, abril i maig

Durada: depenent el que prepari l'equip, les trobades conjuntes tindran una durada entre 1h30min i 2h.

Material

Cada grup disposarà d'un material específic, depenent del que vulgui crear i com ho vulgui fer. Cada grup i cada sessió serà diferent depenent el que s'hagi creat.

Propostes de dinàmiques

1. Es convoquen a tots a la sala d'audiovisuals per començar a explicar i en cas que sigui necessari, es traslladarà la sessió a un altre espai, el qual s'adapti a les condicions i les circumstàncies que ho requereixin.
2. Un cop acabada la sessió es passarà a la part d'avaluació. Hi ha dos tipus d'avaluació: una que serà interna, és a dir, després de cada sessió portada a terme amb tots els membres de l'escola, l'equip haurà de valorar: treball en grup, metodologia a seguir, com s'han sentit, si s'han complert les expectatives i els objectius que es plantejaven, posada en escena i participació de les persones externes a l'equip, entre d'altres. Per un altre costat, hi ha l'avaluació externa, la qual els participants durant la sessió hauran d'avaluar com s'han sentit al llarg de la trobada, si s'han complert expectatives, coses a millorar, temes interessants a tractar en futures trobades, equip dinamitzador, etc. Els tipus d'avaluació seran diferents a cada sessió, ja que es crearan diferents activitats per fer-ho de manera dinàmica i fluida.